

למאמרו של נחמיה בריל

בעמודים שלהלן מתפרסם חלקו השני של התרגום העברי של מאמרו הגדול של נ' בריל (N. Brüll, 'Die Entstehungsgeschichte des babylonischen Talmuds als Schriftwerkes', *Jahrbücher für Jüdische Geschichte und Literatur* 2, 1876, pp. 1-123).

התרגום של חלקו הראשון של המאמר התפרסם בנטועים יא-יב, תשס"ד, עמ' 177-238. החלק הראשון כלל את גוף המאמר, ואילו החלק השני, המתפרסם להלן מכיל את שמונת הנספחים למאמר.

נספחים אלה עוסקים בפירוט של הנושאים שזכרו בקצרה במאמר: הכרונולוגיה של סוף תקופת האמוראים ותחילת תקופת הסבוראים, שימורו ושינונו של התלמוד הבבלי בעל פה, הסימנים בתלמוד ועוד. כמעשהו בראשון כך מעשהו בשני:

המאמר תורגם על ידי ד"ר זאב זכריה ברויאר ותודת המערכת נתונה לו. התרגום נערך על ידי המערכת מתוך מגמה להמיר את לבושו הגרמני של המאמר בלבוש עברי. האחריות לשגגות שנפלו במהלך עריכה זו מוטלת על המערכת.

מאמץ רב הושקע בבדיקה מדוקדקת של מראי המקום (המערכת מודה למר אסף רוזן-צבי שסייע בבדיקת חלק ממראי המקום). במהלך בדיקת המקורות עודכנו מראי המקום למהדורות חדשות של ספרות חז"ל. כמו כן, תוקנו הפניות רבות שנשתבשו בהדפסה המקורית של המאמר. לעתים אף תיקנו את נוסח המובאות שהשתבשו. לגבי ספרים שלא הצלחנו לבדוק – הן מחמת שלא נמצאו הספרים הן מחמת שלא נמצא המקום שאליו ציין המחבר – השארנו את מראי המקום המקוצרים של המחבר כדי לציין ולהבליט שלא בדקנו אותם. רשימת הקיצורים המשמשת במאמר זה נדפסה בנטועים יא-יב, עמ' 237-238.

עוזיאל פוקס